

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	xvii
DANKWOORD	xxi
INLEIDING	1
§ 1. Maatschappelijke realiteit	7
§ 2. Probleemstelling en afbakening	9
A. Wanprestatie bij samenhangende overeenkomsten	10
1. Wanprestatie	10
2. Samenhangende overeenkomsten	10
3. Andere samenwerkingsvormen	12
4. Andere niet-behandelde hypothesen	14
B. Externe werking: rechtstreekse aanspraken en doorwerking	19
§ 3. Plan	22
§ 4. Methode	24

DEEL I. JURIDISCH INSTRUMENTARIUM VAN DERDENWERKING

29

INLEIDING	31
-----------------	----

HOOFDSTUK I. CONTRACTUELE EN BUITEN- CONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID	35
§ 1. Toepassingsvoorwaarden van contractuele aansprakelijkheid ..	36
§ 2. Toepassingsvoorwaarden van buitencontractuele (fout)aansprakelijkheid	41
A. Algemeen	41
B. Invloed van overeenkomst en contractuele aanspra- kelijkheid	42
C. Driepartijenverhoudingen en coëxistentie	43
1. Algemeen	44
2. Drie situaties van coëxistentie	46
D. Tweepartijenverhoudingen	50
1. Geen wanprestatie	51
2. Wanprestatie	55
I. Contra-samenloop	57
a. Beginsel	57
b. Uitzonderingen	61

i) Misdrijf	62
ii) Valse uitzonderingen	65
c. Doorwerking	67
II. Pro-samenloop	67
a. Beginsel	67
b. Doorwerking	71
III. Drie nuanceringen	73
IV. Besluit en verwijzing	75
§ 3. Op zoek naar een geschikte methode om het contractueel evenwicht te bewaren	75
A. Traditionele methodes: ingreep op de grens zelf tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid ...	76
1. Autonome regeling	76
2. Uitbreiding contractuele aansprakelijkheid	80
3. Beperking contractuele aansprakelijkheid	81
4. Ander onderscheid	82
B. Naar een andere methode: ingreep op de organisatie van de rechtsgevolgen	83
1. Verschillen in rechtsgevolgen	83
2. Vervaging van verschillen	88
3. Besluit	93
 HOOFDSTUK II. PARTIJ EN DERDE	97
§ 1. Traditioneel onderscheid	97
§ 2. Twee vernieuwingsmethodes	102
A. Differentiatie in derdenbegrip	102
B. Herverdeling van het onderscheid	104
C. Besluit	106
 HOOFDSTUK III. RELATIVITEIT EN UITZONDERINGEN	109
§ 1. Gemeenschappelijk beginselen Europese rechtsorde	109
§ 2. Vernieuwingsmethodes	111
§ 3. Besluit	113
 HOOFDSTUK IV. RELATIVITEIT EN TEGENSTELBAARHEID ..	115
§ 1. Algemeen: relativiteit of tegenstelbaarheid?	120
§ 2. Contractuele clausules: relativiteit of tegenstelbaarheid? ...	127
A. Principe	127
B. Voorbehoudloos cognossement en koopcontract	128
C. Minderheidsvordering en confidentialiteitsclausule ...	129
D. Verzekeringovereenkomst	129
E. Onherroepelijkheidsbeding	130

F.	Aansprakelijkheidsbeperkend of -uitsluitend beding	131
G.	Schadebegroting	133
H.	Risicoverdeling in bankreglementen	134
I.	Ondeelbaarheidsclausule	135
§ 3.	Besluit	137
BESLUIT DEEL I		139
 DEEL II. QUASI-IMMUNITEIT VAN UITVOERINGSAGENTEN		143
INLEIDING		145
HOOFDSTUK I. RECHTSONZEKERHEID		147
§ 1.	Rechtspositie uitvoeringsagent	148
A.	Hoedanigheid van partij bij onderovereenkomst	148
B.	Hoedanigheid van derde én niet-derde bij hoofd- overeenkomst	149
C.	Hoedanigheid van derde tegenover andere dan hoofdschuldeiser	151
D.	Principe: buitencontractuele fout en dito schade (verfijnings- en verdwijningsleer)	152
E.	Objectieve aansprakelijkheid en schending van een wettelijke verplichting	161
F.	Uitzondering op buitencontractuele immuniteit	163
§ 2.	Onzekerheid bestaan bijzonder statuut	166
§ 3.	Toepassingsgebied	169
A.	Relevante criteria	169
1.	Onderovereenkomst uitvoering van verbintenis uit hoofdovereenkomst	169
(a)	Precontractuele aansprakelijkheid	170
(b)	Ketting van opeenvolgende koop- overeenkomsten	171
(c)	Derdemedeplichtigheid	173
(d)	Tussenpersoon zonder enige vertegenwoor- digingsbevoegdheid	174
2.	Identiteit van verbintenissen of enkel materiële, noodzakelijke voorwaarde?	175
3.	Materiële handeling: lasthebber en onderlasthebber	179
(a)	Onderscheid tussen lasthebber en uitvoeringsagent	179
(b)	Combinatie van hoedanigheden van lastheb- ber en uitvoeringsagent	180

(c)	Rechtstreekse aansprakelijkheid van lasthebbers en organen	181
i)	Diverse stellingen in de rechtsleer	181
ii)	Houding van het Hof van Cassatie en interpretatie	185
(d)	Onderscheid tussen uitvoeringsagent en onderlasthebber	191
4.	Geen rechtstreekse contractuele relatie	191
5.	Eiser medecontractant van hoofdschuldenaar	191
6.	Aard van contractuele band	192
7.	Geen opgedrongen tussenkomst	197
B.	Niet-relevante criteria	200
1.	Aard hoofdovereenkomst	200
2.	Chronologie	201
3.	Omvang	202
4.	Tweede graad	203
5.	Samenhangende overeenkomst	204
C.	Personeel toepassingsgebied	204
1.	Aangestelde	204
2.	Orgaan van rechtspersoon	206
§ 4.	Verruimde contractuele aansprakelijkheid	207
HOOFDSTUK II. ONRECHTSZEKERHEID?		211
§ 1.	Logische onverenigbaarheid met derdenbegrip?	211
§ 2.	Te ruim toepassingsgebied van contractuele aansprakelijkheid?	212
§ 3.	Werkelijkheid van feitelijke vertegenwoordiging	213
§ 4.	Risicobeginsel	217
(a)	Inhoud en begin van kritiek	217
(b)	Juridisch-technische grondslag: doorbreking oorzakelijk verband of schade?	218
(c)	Verdere kritiek op risicobeginsel	220
§ 5.	Kettingstructuur	224
§ 6.	Preventieve functie van aansprakelijkheid	225
§ 7.	Compensatoire functie	226
§ 8.	Verzekering	226
§ 9.	Specifieke wettelijke bepalingen	228
§ 10.	Gelijkheidsbeginsel/coherentie	228
§ 11.	Gelijkheid van schuldeisers	231
§ 12.	Relativiteitsbeginsel	232
§ 13.	Rechtvaardigheid of billijkheid	235

BESLUIT DEEL II	237
DEEL III. SAMENHANGENDE OVEREENKOMSTEN EN CONTRACTUALISATIE	239
INLEIDING	241
HOOFDSTUK I. CASUÏSTISCHE CONTRACTMODELLEN	245
§ 1. Rechtstreekse contractband	245
§ 2. Contracttoetreding	247
A. Jurisprudentiële uitbreiding via objectivering	248
B. Contracttoetreding in plaats van andere technieken	250
1. In plaats van derdenbeding	250
2. In plaats van rechtstreekse vordering	251
C. Toepasselijke contractregeling	255
§ 3. Onmiddellijke vertegenwoordiging	257
A. Gemeenschappelijk beginsel	258
B. Algemeen: definitie en grondslag	259
1. Definities	259
2. Rechtshandeling versus materiële handeling	260
3. Grondslag	262
C. Vertegenwoordigingsbevoegdheid en aanneming	263
1. Casusposities	264
2. Criterium van contractinhoud	266
3. Realiteit	270
4. Aanwijzing van een bepaalde persoon	271
5. Onbekwaamheid	272
a. Algemeen criterium	272
b. Wettelijke onbekwaamheid	273
c. Onbekwaamheid ingevolge opleiding	275
6. Doorwerking en integratie van de verschillende rechtsverhoudingen	277
D. Vertegenwoordiging en onderlastgeving/plaatsvervanging	280
E. Vertegenwoordiging tegen andere theorieën in	281
1. Engeland: ongeldigheid van derdenbeding	282
2. België: quasi-immuniteit van uitvoeringsagent en hoedanigheid van gerechtsdeurwaarder	283
F. Besluit	284
§ 4. Derdenbeding	285
Inleiding: begrip, afbakening, overzicht	285

1.	Derdenbeding en vertegenwoordiging	286
2.	Derdenbeding en contracttoetreding	287
3.	Plan	289
A.	Derdenwerking: tweehoofdigheid van het derden- beding?	290
1.	Belang van derde en bedinger	291
2.	Identiteit van derde	293
3.	Wil van bedinger en belover	293
I.	Algemeen	293
II.	Interpretatie: uitdrukkelijk, stilzwijgend en vermoed derdenbeding	296
III.	Objectieve uitbreidingen van derdenbeding – vermoed derdenbeding	298
a.	Stilzwijgend en vermoed derdenbeding ..	300
b.	Oorsprong: Franse rechtspraak	300
i)	Goederenvervoer: bestemming en vervoerder	301
ii)	Personenvervoer: nabestaanden en vervoerder	303
iii)	Besmet bloed: patiënt en bloeddistributiecentrum	305
iv)	Andere uiteenlopende gevallen	307
c.	Bezwaren	310
d.	Belgische receptie?	313
B.	Doorwerking: in welke mate?	314
1.	Principe	314
2.	Verzaking aan derdenbeding en toepassing van buitencontractuele aansprakelijkheid	316
3.	Twee soorten clausules?	317
a)	Frans, Nederlands en Engels recht	317
b)	Duits en Belgisch recht	322
c)	EEX-Verdrag	323
4.	Derdenbeding met last	324
HOOFDSTUK II. STRUCTURELE CONTRACTMODELLEN		327
§ 1.	Handelen in eigen naam en voor rekening van opdrachtgever	328
A.	Onmiddellijke vertegenwoordiging en doorverkoop ...	331
B.	Belgisch en Frans recht	333
1.	Lastgeving, commissie en naamlening	334
a.	Lastgeving versus naamlening en commissie	334
b.	Naamlening versus commissie	337

c.	Besluit	340
2.	Rechtstreekse verhouding tussen opdrachtgever en derde-mededecontractant?	341
a.	Naamlening	342
b.	Commissie	345
i)	Rechtstreekse eigendomsoverdracht	345
ii)	Geen simulatie	346
iii)	Traditionele stelling	347
iv)	Leer van de rechtstreekse betrekkingen	353
c.	Een voorlopig internrechtelijk besluit	360
C.	Andere rechtsstelsels	361
1.	Duits recht	364
a.	Beginsel	364
b.	Uitzonderingen	365
2.	Common Law	366
3.	Nederlands recht	369
4.	Enkele andere rechtsstelsels	372
5.	Internationale/Europese bronnen	373
D.	Besluit	375
§ 2.	Rechtstreekse vordering	378
A.	Algemeen	379
B.	Doorwerking/ buitencontractuele aansprakelijkheid	382
C.	Rechtstreekse vorderingen bij samenhangende overeenkomsten	383
1.	Eigenaar tegen onderhuurder	384
2.	Onderaannemer tegen bouwheer	386
a.	Modaliteiten en beperkingen?	388
i)	Omvang	388
ii)	Opeenvolgende onderaanneming	390
iii)	Sectoren	391
iv)	Opeenvolging van aannemingovereenkomsten	391
v)	Toepasselijke verweermiddelen	392
b.	In twee richtingen?	393
c.	Andere rechtssystemen	396
3.	Lastgever tegen onderlasthebber	397
a.	Algemeen	397
b.	Restrictieve interpretatie – recente tendensen	401
i)	Franse versus Belgische cassatierechtspraak	402
ii)	Plaatsvervanger van commissionair-expediteur	405
iii)	Bankoverschrijvingen	407

	iv) Gerechtsdeurwaarders	409
	c. Doorwerking van overeenkomst en voorlopig besluit	412
	d. Andere rechtssystemen	413
§ 3.	Nauw met overgedragen zaak en hoedanigheid samenhangende verbintenis	414
A.	België en Frankrijk	415
1.	Grondslag	415
a.	Artikel 1122 B.W.	416
b.	Rechtstreekse vordering	419
c.	Wil van de betrokken partijen	420
d.	Accessoriumtheorie en kwalitatieve rechten; mate van behoud vordering rechtsvoorganger . .	421
2.	Reikwijdte	426
I.	Overdracht van rechten, niet van verplichtingen	426
II.	Aard van samenhang van overeenkomsten	427
a.	België	427
i)	Onbetwiste toepassingen	427
ii)	Betwiste toepassingen: aanspraak tegen onderaannemer en leverancier	430
b.	Frankrijk	435
3.	Optie voor buitencontractuele aansprakelijkheid . . .	439
4.	Doorwerking: een harmonieus evenwicht?	442
B.	Nederland	447
C.	Engeland	448
D.	Duitsland	450
E.	Internationale/Europese tendensen	452
1.	Internationale koop	452
2.	Hof van Justitie	453
a.	EEX-Verdrag/Verordening: algemeen	453
b.	EEX-Verdrag/Verordening: rechtstreekse aanspraak	456
3.	Europese wetgever	458
§ 4.	Contractgroepen	459
A.	Uitgangspunt: probleemstelling	461
B.	Andere methodes	462
C.	Geleidelijke ontwikkeling	463
D.	Bloeiperiode: Franse cassatierechtspraak	467
E.	Bezwaren en einde theorie	469
F.	Toch nog een heropleving?	473
G.	Receptie in andere rechtssystemen?	475
H.	Besluit: doorwerking!	477

BESLUIT DEEL III	479
DEEL IV. SAMENHANGENDE OVEREENKOMSTEN EN BUITENCONTRACTUELE AANSPRAKELIJKHEID	483
INLEIDING	485
HOOFDSTUK I. BELGISCH EN FRANS RECHT	487
§ 1. Voorwaarde: buitencontractuele fout	487
A. Principe: niet-zuiver contractuele fout/onafhankelijke delictuele fout	488
1. Belgisch recht	488
2. Frans recht	494
B. Assimilatie	495
§ 2. Samenhangende overeenkomsten in België	501
A. Algemeen en verwijzing	501
B. Samenhangende overeenkomsten zonder uitvoeringsband	503
1. Rechtstreekse aanspraak	504
2. Doorwerking	506
§ 3. Samenhangende overeenkomsten in Frankrijk	507
1. Rechtstreekse aanspraak	507
2. Doorwerking	510
HOOFDSTUK II. DUIJS RECHT	513
§ 1. Vertrag mit Schutzwirkung für Dritte	514
A. Drittschadensliquidation en derdenbeding: subjectief of objectief?	514
B. Oorspronkelijke functie: remedie voor gebrekkig Deliktsrecht	518
C. Toepassingsvoorwaarden en gevalsgroepen	520
1. Toepassingsvoorwaarden	520
2. Evoluties	522
3. Gevalsgroepen	524
D. Vsd en samenhangende overeenkomsten	525
E. Nieuwe functie: doorwerking van overeenkomst	529
§ 2. Buitencontractuele aansprakelijkheid en doorwerking	533
A. Doorwerking ten gunste van derden	534
B. Doorwerking ten nadele van derden	536
C. Doorwerking ten gunste én ten nadele van derden	538
§ 3. Besluit	539

HOOFDSTUK III. NEDERLANDS RECHT	541
§ 1. Voorwaarde: buitencontractuele fout	541
A. Concretisering in rechtsleer	541
B. Concretisering in rechtspraak	544
§ 2. Doorwerking van contractuele bedingen	549
A. Algemeen	550
B. Rechtspraak van de Hoge Raad	552
1. Zelfstandige overeenkomsten	553
2. Onzelfstandige overeenkomsten	555
C. Grondslag? Redelijkheid en billijkheid	559
D. Concretisering	561
E. Wettelijke regelingen	564
F. Nog verdergaande rechtsleer	566
G. Onderscheid naargelang soort clauses?	567
§ 3. Besluit	570
HOOFDSTUK IV. ENGELS RECHT	573
§ 1. Coëxistentie maar geen assimilatie	573
§ 2. Contractuele weg?	573
§ 3. Duty of care en zuivere vermogensschade	575
A. Algemeen	575
B. Historische evolutie	577
§ 4. <i>Duty of care</i> en samenhangende overeenkomsten	582
A. Aanspraak	583
1. Opeenvolgende koopovereenkomsten	584
2. Onderaanneming en -lastgeving	586
3. Andere samenhangende overeenkomsten	593
B. Contractuele structuur: risicobeginsel?	594
C. Doorwerking en Himalaya-clauses	599
1. <i>Vóór</i> Contracts (Rights of Third Parties) Act 1999 ..	600
2. Contracts (Rights of Third Parties) Act 1999	606
D. Doorwerking in het algemeen	607
1. Doorwerking?	607
2. Hoofd- of onderovereenkomst?	609
3. Bailment	613
E. Appendix: Amerikaans recht	615
F. Besluit	617
BESLUIT DEEL IV.	619

DEEL V. EEN ALTERNATIEVE BENADERING	621
I. Verschillende benaderingswijzen. Een rechtsvergelijkende synthese	624
II. Gelijkheidsbeginsel. Een constitutioneel perspectief	627
A. Algemeen	627
B. Toegepast op derdenwerking	629
III. Contractueel evenwicht. Een legitiem doel	633
IV. Traditionele visie	635
V. Doorbreking van traditionele visie	637
A. De eerste schuchtere, maar moedige stappen	637
B. Twee filters	641
C. Fout en eerbied voor andermans gerechtvaardigde verwachtingen	642
1. Overzicht van diverse begripsomschrijvingen van foutbegrip	643
2. Eerbied voor andermans gerechtvaardigde verwachtingen	647
i) Principe van aanspraak	647
ii) Uitzondering via doorwerking van overeenkomst van verweerder	648
D. Schade en risicobeginsel	649
E. Evenwichtige doorwerking via combinatie van fout- en schadevereiste	651
F. Factoren	652
1. Belang van concretisering	652
2. Lijst van factoren	655
G. Een toepassing	661
H. Voordelen	662
I. Mogelijke bezwaren	664
1. Contractueel/buitencontractueel	664
2. Relativiteit van contracten	665
3. Fout en schade twee afzonderlijke voorwaarden	666
4. Moeilijker afwikkeling	666
5. Rechtszekerheid	667
6. Relativiteit van onrechtmatige daad	668
7. Traditie	669
8. Cassatietechniek	670
9. Risicobeginsel en contractenstructuur	671
Slot	672

BEKNOPTE SYNTHESE	675
LIJST VAN AFKORTINGEN	685
LIJST VAN VERKORT GECITEERDE WERKEN	691
TREFWOORDENLIJST	699